

תקשורת וחברה

הוראות לנבחן נבצרים

- א. משך הבחינה : שלוש שעות
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה : בשאלון זה שלושה פרקים.
פרק ראשון :	46	נקודות
פרק שני :	39	נקודות
פרק שלישי :	15	נקודות
סך הכול	100	נקודות
- ג. חומר עזר מותר בשימוש : אין.
- ד. הוראות מיוחדות : בתשובותיך התבסס על החומר שנלמד בכיתה.
ענה על מספר השאלות הנדרש בשאלון

כתוב במחברת הבחינה בלבד, רשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון- 46 נקודות

בפרק זה ענה/י על שלוש שאלות על פי ההנחיות שלהלן.

ענה על השאלות 1-2 שאלות חובה (סה"כ 32 נקודות),

ועל שאלה אחת מבין השאלות 3-4 (14 נקודות)

בחודש ספטמבר 2020, על מדשאות הבית הלבן בווישינגטון, נחתם הסכם שלום בין מדינת ישראל, איחוד האמירויות הערביות ובחריין. מטרתו של הסכם השלום הייתה להביא לנורמליזציה בין המדינות. ההסכם נחתם במעמד ראש הממשלה בנימין נתניהו, נשיא ארה"ב לשעבר, דונלד טראמפ ושר החוץ של איחוד האמירויות. טקס חתימת הסכם השלום הועבר בשידור חי וסוקר בהרחבה ובהבלטה בכל ערוצי התקשורת בישראל.

לפניך שני עמודי השער של העיתונים "ישראל היום" ו"ידיעות אחרונות" מיום חתימת הסכם השלום.

ענה על שתי השאלות 1-2 שאלות חובה (סה"כ 32 נקודות)

שאלה 1 – שאלת חובה (18 נקודות)

א. הסבר את המושג **מסגור**. כתוב באיזה אופן מסגרו העיתונים "ישראל היום" ו"ידיעות אחרונות" את

הסכם השלום? בתשובתך התבסס על שתי דוגמאות מתוך שערי העיתונים. (10 נקודות)

ב. הסבר מהן **חדשות קשות** ומהן **חדשות רכות**? האם הדיווח החדשותי על חתימת הסכם השלום עם איחוד

האמירויות הוא חדשות קשות או חדשות רכות? נמק. (8 נקודות)

שאלה 2 – שאלת חובה (14 נקודות)

- א. הסבר את תיאוריית סדר היום (מודל קביעת סדר היום) וכתוב מהם שלושת סדרי היום. (8 נקודות)
- ב. כתוב כיצד בא לידי ביטוי מודל קביעת סדר היום על פי שערי העיתונים. הצג השפעה אפשרית על כל אחד משני סדרי היום האחרים. (6 נקודות).

ענה על אחת מבין השאלות 3-4 (14 נקודות)**שאלה 3**

- א. הסבר את המושגים דנוטציה (מסר דנוטטיבי) וקונוטציה (מסר קונוטטיבי). כתוב מהו המסר הדנוטטיבי ומהו המסר הקונוטטיבי בצילומים שבשערי העיתונים? (7 נקודות)
- ב. הסבר את המושג "צילום אייקוני". כתוב, האם לצילום ראשי המדינות כפי שתועד בשערי העיתונים בעת חתימת הסכם השלום יש סיכוי להפוך בעתיד לצילום אייקוני? נמק תשובתך. (7 נקודות)

שאלה 4

- א. הצג שלושה קריטריונים לקביעת ערך חדשותי וכתוב על פיהם מהו הערך החדשותי בדיווח התקשורתי על הסכם השלום בין מדינת ישראל ואיחוד האמירויות. (7 נקודות)
- ב. כתוב מהם חמשת המ"מים? הבא דוגמא לכל אחד מחמשת הממים מתוך הקטע. (7 נקודות)

פרק שני**ענה של שלוש מבין השאלות 5-9 (לכל שאלה 13 נקודות)****שאלה 5**

על רקע משבר הקורונה העולמי: פנה משרד הבריאות באיטליה, למשרד הבריאות בישראל, בבקשה להשתמש בסרטון ההסברה הישראלי המתאר את שרשרת ההדבקה בנגיף קורונה. לגורמי הממשל האיטלקי הצטרפו גם גורמי ממשל מהמדינות גיאורגיה ואוקראינה, בבקשה לאפשר להם להשתמש בסרטון ההסברה "שרשרת ההדבקה" ולשדר אותו במדינותיהם. מדובר בסרטון שזכה להד עולמי, בו מציג משרד הבריאות, את ההדבקה המהירה של נגיף הקורונה ואיך הנגיף עובר מיד ליד, בעת מגע במשטחים משותפים ומבליט את החשיבות ברחיצת הידיים. ממשרד הבריאות הישראלי נמסר: "אפשרנו לכל המדינות שפנו אלינו, להשתמש בסרטון בחופשיות, אנו מוכנים להעמיד לרשות מדינות העולם את כל חומרי ההסברה שלנו.

- א. הסבר מהו **קמפיין פרסום חברתי (אזרחי)** ומהו **קמפיין פרסום מסחרי**. לאיזה מבין סוגי הקמפיין משתייך סרטון ההסברה המתואר בקטע? נמק תשובתך. (7 נקודות)
- ב. הסבר את המושגים: **גלובליזציה וגלוקליזציה**. בחר את אחד מבין המושגים, והסבר כיצד הוא בא לידי ביטוי על פי הקטע. (6 נקודות)

שאלה 6

"המקור" היא תוכנית תחקירים טלוויזיונית. בנובמבר 2018 שודרה בתוכנית כתבת תחקיר שבה סיפרו עיתונאים, שעבדו באתר החדשות "וואלה", כיצד נדרשו לסקר באופן אוהד את ראש הממשלה, בנימין נתניהו, ואת רעייתו, ולצנזר ידיעות שליליות הקשורות בו ובמשפחתו. נוסף על כך סיפרו העיתונאים על האופן שבו נאלצו לשנות כותרות כדי שיתאימו לאינטרסים של ראש הממשלה. לטענת העיתונאים שעבדו באתר החדשות "וואלה", כתבות שהציגו את משפחת נתניהו באור שלילי פורסמו במקומות לא בולטים, כותרות ביקורתיות נוסחו מחדש, ואילו ידיעות חיוביות הקשורות ברעיית ראש הממשלה קודמו לראש האתר ולו בתמונות מחמיאות. עוד פורסם כי ראש הממשלה בנימין נתניהו, שכיחן באותה העת גם כשר התקשורת, סייע, לכאורה, לבעליו של אתר "וואלה", שאול אלוביץ', בקידום עסקת ענק בעולם התקשורת.

- א. הסבר מהם קשרי "**הון שלטון עיתון**" וכתוב כיצד באים לידי ביטוי "קשרי הון שלטון עיתון" על פי המתואר בקטע. הבא ציטוט מן הקטע לביסוס תשובתך (8 נקודות)
- ב. האם מערכת אתר החדשות "וואלה" תפקדה כ"**רשות רביעית**" על-פי הקטע? נמק. (5 נקודות)

שאלה 7

בתוכנית הסאטירה "ארץ נהדרת" שודר מערכון בהשתתפות שתי דמויות קומיות: הסבתא פניה והנכד סתיו. במהלך המערכון מנהלת הסבתא שיחה וירטואלית עם מנחה התוכנית שמנסה להסביר לה כיצד לתפעל את הטלפון הסלולרי שלה ולהפעיל בו את המצלמה. הסבתא מתקשה להבין את ההוראות של המנחה, ומתמודדת עם תקלות רבות. לבסוף, מצטרף הנכד סתיו אף הוא לשיחה הווירטואלית במטרה לעזור לסבתו. לשם כך, הוא מבקש ממנה את כתובת האימייל שלה בכדי לשלוח לה "לינק" (קישור). הסבתא עונה לסתיו: "נעלם לי האימייל לפני יומיים, אולי ניתקו לי כי לא שילמתי את החשבון". כשהנכד סתיו מבין כי סבתו איננה מסוגלת להתמודד עם הטכנולוגיה הוא אומר לה: "סבתא, אל תגעי בכלום אני כבר אשתלט על הטלפון שלך מאצלי".

- א. הסבר את המושגים "**יליד דיגיטלי**" ו"**מהגר דיגיטלי**". כתוב כיצד באים לידי ביטוי שני המושגים בקטע. (7 נקודות)
- ב. הסבר שתיים מבין התיאוריות של ההומור- **תיאוריית העליונות, תיאוריית ההרפיה, תיאוריית אי ההלימה**. הסבר על פי אחת מהתיאוריות את המתואר בקטע שקראת. (6 נקודות)

שאלה 8

עם תחילתו של מבצע החיסונים בישראל כנגד נגיף הקורונה, יצא משרד הבריאות בקמפיין פרסומי שמטרתו לעודד את האזרחים ללכת ולהתחסן. הקמפיין שודר בכל ערוצי הטלוויזיה, וכן באתר האינטרנט, ברשת היוטיוב, בדף הפייסבוק ובעמוד האינסטגרם של משרד הבריאות. הדוברים בקמפיין היו פרופסור רוני גמזו, ופרופסור גליה להב, רופא ורופאה המזוהים בתקשורת עם הטיפול במשבר הקורונה. בקמפיין אומרים גמזו ולהב בין היתר את הדברים הבאים: "ראשית חשוב להבין...". "החיסון נגד נגיף קורונה נבדק על עשרות אלפי בני אדם ואושר על ידי ה-FDA (מנהל המזון והתרופות האמריקאי)... הטכנולוגיה שעליה מתבססים החיסונים נגד נגיף קורונה כבר קיימת יותר משמונה שנים... מממצאי הבדיקות עולה כי תופעות הלוואי קלות וחולפות.... חשוב מאוד שלא להיכנס לשאננות, יש להמשיך לשמור על מרחק, להימנע מהתקהלויות ולעטות מסכה... רק כאשר רוב האוכלוסייה תתחסן אנו מקווים שנוכל לחזור לשגרה".

- א. כתוב מהי פניית **מסר רגשית** ומהי **פניית מסר שכלית**. הסבר באיזו משני סוגי פניות המסר נעשה שימוש בקמפיין המתואר בקטע? בתשובתך התבסס על דוגמה מן הקטע (6 נקודות)
- ב. הסבר מהי **מדיה מסורתית** ומהי **מדיה דיגיטלית**? באיזה סוגי מדיה בחר משרד הבריאות לעשות שימוש? כתוב מה היה לדעתך השיקול של משרד הבריאות בבואו לבחור את סוג המדיה שבהם ישודר הקמפיין? (7 נקודות)

שאלה 9

קליפ מוזיקלי של הזמרת עדי ביטי בת ה-18, עורר תגובות נזעמות בתקשורת. בקליפ, נראית עדי ביטי כשהיא רוקדת באופן פרובוקטיבי בראש חבורת נשים בלבוש חושפני, ולאחר מכן יושבת עדי בראש שולחן שבו מוגש המזון לסועדים על גופה של אישה.

- א. הסבר את המושג "**אובדן הילדות**" וכתוב מהי תרומתם של אמצעי התקשורת לתהליך "אובדן הילדות". (8 נקודות)
- ב. מהי הבעייתיות העולה כתוצאה משידורם של קליפים מסוג זה המתואר בפתיח? הצע דרך להתמודדות עם צפיית ילדים ובני נוער בתכנים מסוג זה. (5 נקודות)

פרק שלישי (15 נקודות)

ענה על שלוש מבין השאלות 10-14 (לכל שאלה 5 נקודות)

שאלה 10

כתוב מהם "פייק ניוז" והצג סכנה אחת העולה כתוצאה מהפצתם.

שאלה 11

הסבר מיהו עיתונאי "שומר סף" ומיהו עיתונאי "פרקליט".

שאלה 12

הסבר את הערך "חופש הביטוי" והבא דוגמא אחת לאופן שבו אמצעי התקשורת מביאים למימוש ערך זה.

שאלה 13

מהי סאטירה? כתוב מהי החשיבות שיש בשידורן של תוכניות סאטירה במדינה דמוקרטית.

שאלה 14

הסבר מהו המודל התרבותי סמיוטי (מודל פיסק).

בהצלחה!